

Autoreferat

**przedstawiający opis dorobku naukowego i osiągnięć naukowych
w rozumieniu art. 18a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule
naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki
(t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 z późn. zm.)**

Przedkładam niniejszy referat sporządzony dla celów postępowania habilitacyjnego, który zawiera informacje na temat posiadanych dyplomów, miejsc dotychczasowego zatrudnienia w jednostkach naukowych, charakterystykę osiągnięcia naukowego w rozumieniu art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz charakterystykę pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.

- 1. Imię i nazwisko:** Anna Magdalena Kosińska
- 2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:**

2012 r. – dyplom potwierdzający uzyskanie stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa, nadanego uchwałą Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 16 października 2012 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Kulturalne prawa człowieka. Regulacje normatywne i ich realizacja*. Promotorem pracy doktorskiej był prof. dr hab. Dariusz Dudek, zaś recenzentami dr hab. Krzysztof Motyka, prof. KUL i prof. dr hab. Mariusz Jabłoński

2008 r. – dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu magistra prawa w dniu 20 maja 2008 r. na podstawie odbytych studiów wyższych magisterskich na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w latach 2003/2004 – 2007/2008

2006 r. – dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu magistra historii sztuki w dniu 7 marca 2006 r. na podstawie odbytych studiów wyższych magisterskich na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w latach 2001/2002 – 2005/2006

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

od 2012 r. – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

od 1 października 2012 r. asystent, od lutego 2015 r. adiunkt w Katedrze Prawa Unii Europejskiej, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

od 2015 r. kieruję powstałym na WPPKiA KUL Centrum Badań nad Europejskim Prawem i Polityką Migracyjną

Współpracowałam również na podstawie umowy o dzieło z Uniwersytetem Warszawskim, Uniwersytetem Przyrodniczym w Lublinie oraz Wyższą Szkołą Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 z późn. zm.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego:

Autorstwo monografii pt. *Prawa kulturalne obywateli państw trzecich w prawie Unii Europejskiej*

b) autor, tytuł, nazwa wydawnictwa, miejsce i rok wydania:

Anna Magdalena Kosińska, *Prawa kulturalne obywateli państw trzecich w prawie Unii Europejskiej*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2018, ISBN 978-83-8061-515-1

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

A. Uwagi wstępne

Przedstawiona monografia dotyczy gwarancji praw kulturalnych obywateli państw trzecich w prawie Unii Europejskiej (UE). Badania w tym obszarze zostały przeze mnie podjęte z dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze, w związku z kryzysem migracyjnym, jakiego doświadcza UE od kilku lat, aktualne pozostaje pytanie o skuteczność zarządzania migracją, jak też integracją imigrantów na poziomie prawnym oraz zapewnienia tej licznej grupie ochrony praw podstawowych. Po drugie w powszechnej świadomości Unia Europejska nie jest szczególnie skoncentrowana na kwestiach polityki kulturalnej, skupiając się raczej na problemach gospodarczych i związanych z bezpieczeństwem. Jednakże należy pamiętać, że w prawie UE istnieją instrumenty, które umożliwiają realizację gwarancji praw kulturalnych, jak również konkretnych inicjatyw kulturalnych, sprzyjających ochronie kultury i tożsamości europejskiej.

B. Tezy badawcze

Dla potrzeb prowadzonych badań postawiona została główna teza badawcza, jak również tezy pomocnicze. Zgodnie z tezą główną istnieje model praw kulturalnych obywateli państw trzecich w systemie prawa Unii Europejskiej. Zgodnie z nim prawa te chronione są w sposób wystarczający, jednocześnie jednak model zakłada możliwość określenia granic korzystania z tychże praw. Prawa kulturalne obywateli państw trzecich w prawie Unii Europejskiej mogą być rekonstruowane na podstawie przepisów prawa pierwotnego i wtórnego UE, orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) oraz gwarancji Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., EKPCz) i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz). Podstawą włączenia do materiału badawczego dorobku strasburskiego był art. 52 ust. 3 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP), zgodnie z którym znaczenie i zakres praw gwarantowanych w KPP jest identyczne w zakresie, w jakim odpowiadają one prawom z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Na wstępnym etapie badawczym przyjęte zostało również założenie, że tzw. podstawowe prawa o charakterze kulturalnym gwarantowane są w przepisach prawa pierwotnego (Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej) i mają charakter swoistych metapraw. Natomiast prawa partykularne gwarantowane są w aktach prawa wtórnego i dotyczą najczęściej konkretnej grupy imigrantów, np. rezydentów długoterminowych czy też uchodźców. Założenie to umożliwiło przyjęcie określonej systematyki, zgodnie z którą metaprawa w prawie pierwotnym stanowią źródło i podstawę interpretacji dla praw szczegółowych, gwarantowanych w prawie wtórnym. Na prawa kulturalne cudzoziemców składają się partykularne prawa i uprawnienia, gwarantowane w wielu aktach prawnych, i tym samym na model składa się różnorodna wiązka praw, zaś model ma charakter otwarty.

Zgodnie z pierwszą tezą pomocniczą jedną z wartości tworzących fundamenty i tożsamość Unii Europejskiej jest kultura europejska. Mimo traktatowej kompetencji wspierania, koordynowania lub uzupełniania w obszarze kultury, zarówno w prawie pierwotnym, jak i wtórnym UE istnieją instrumenty umożliwiające prowadzenie polityki kulturalnych i realnego wpływania na kondycję kultury europejskiej.

Druga przyjęta teza pomocnicza zakłada, że integracyjne obowiązki kulturalne obywateli państw trzecich, których wprowadzenie umożliwiają obowiązujące normy prawne, pozwalają na realną ochronę i wzmocnienie tożsamości i kultury europejskiej. Integracyjne obowiązki kulturalne zdefiniowane zostały na potrzeby prowadzonych badań jako powinność obywateli państw trzecich do określonych działań związanych z koniecznością poznania i poszanowania podstawowych zasad społecznych i kulturalnych kraju goszczącego.

Trzecia z przyjętych tez pomocniczych zakłada, że prawa kulturalne obywateli państw trzecich mają co do zasady charakter derogowalny. Pierwszeństwo w przypadku konfliktu wartości ma ochrona porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego oraz zasada *living together* (na którą powołał się w głośnym orzeczeniu w sprawie S.A.S. Europejski Trybunał Praw Człowieka i która zakłada ograniczenie praw jednostki jako element ochrony praw

i wolności innych, umożliwiając harmonijne współzycie społeczne w ramach społeczeństwa obywatelskiego). Poprzez zbadanie przesłanek umożliwiających uchylenie obowiązywania praw kulturalnych cudzoziemców możliwe było również określenie granic korzystania z nich.

Czwarta teza pomocnicza zakłada, że istnieje prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia. Prawo to zakłada ochronę cudzoziemca przed opresyjną kulturą kraju pochodzenia, która uniemożliwia pełną realizację tożsamości kulturowej. Dla spójności rozważań przyjęte zostało pojęcie „ochrona przed kulturą kraju pochodzenia”, jednak zasadniczo ochrona należna jednostce opiera się na konkretnych elementach kultury, które mają charakter opresyjny – jak zachowania społeczne czy też obrzędy. W przypadku gdy obywatel państwa trzeciego w związku z realizacją szeroko rozumianych praw kulturalnych (obejmujących ekspresję artystyczną, zwyczaje, obrzędy, ale również kwestie związane z praktykami religijnymi) doświadczałby prześladowań w rozumieniu przepisów prawa azylowego lub był narażony w przypadku wydalenia na nieludzkie traktowanie, ma prawo pozostania w kraju przyjmującym i ochrony przed opresyjnymi elementami kultury kraju pochodzenia.

C. Zakres badawczy pracy

Celem naukowym pracy była pogłębiona analiza i ocena instrumentów prawnych dotyczących gwarancji praw kulturalnych obywateli państw trzecich w systemie prawa Unii Europejskiej. Efektem badawczym pracy było natomiast opracowanie i przedstawienie modelu praw kulturalnych obywateli państw trzecich, który jednocześnie zakładał określenie ich granic.

Zakres podmiotowy pracy obejmował obywateli państw trzecich, to jest osoby, które pochodzą z państw niebędących państwami członkowskimi Unii Europejskiej i które nie posiadają obywatelstwa Unii w rozumieniu art. 20 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Obywatele państw trzecich są nazywani również na potrzeby pracy cudzoziemcami bądź imigrantami. Podmioty te to zarówno imigranci regularni, imigranci niedobrowolni – osoby poszukujące ochrony międzynarodowej oraz imigranci nieudokumentowani, których pobyt na terytorium państw członkowskich ma charakter nieregularny.

System prawa unijnego rozumiany był w pracy jako system prawny, obejmujący zarówno prawo pierwotne Unii (w tym Kartę Praw Podstawowych wraz z odniesieniami do standardów ochronnych przewidzianych przez Europejską Konwencję Praw Człowieka) jak i prawo wtórne oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Zakres przedmiotowy pracy obejmował pojęcie praw kulturalnych i granic ich realizacji. Definicja tego rodzaju praw nie jest łatwa, gdyż nie składają się one na katalog zamknięty. Z kolei sama kultura jest pojęciem na tyle wieloaspektowym, że zdefiniowanie choćby jej artefaktów rodzi liczne trudności. Prawa kulturalne klasycznie definiowane są jako wolność twórczości artystycznej, prawo dostępu do dóbr kultury i prawo udziału w życiu kulturalnym. W pracy zaproponowana została terminologia: „prawa o charakterze kulturalnym”, głównie dlatego, że nie wszystkie analizowane prawa obywateli państw trzecich są prawami kulturalnymi w rozumieniu klasycznym, tj. przykładowo nie wszystkie

zostały wyodrębnione w Międzynarodowym Pakcie Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych czy też w Konstytucji RP z 1997 r..

Podobnie wiele trudności wiązało się ze zdefiniowaniem granic korzystania z praw kulturalnych. Ze względu na różnorodny charakter analizowanych zagadnień niewystarczające było powołanie się na klauzule limitacyjne i derogacyjne. Finalnie granice zostały określane zarówno w oparciu o analizę uniwersalnych przepisów dotyczących praw kulturalnych *in se*, jak również w oparciu o analizę poszczególnych przepisów aktów unijnego prawa wtórnego, z których wynikają partykularne uprawnienia jednostki o charakterze kulturalnym.

Zakres terytorialny i jurysdykcyjny materiału badawczego obejmował zasadniczo terytorium Unii Europejskiej, jednak w przypadku badanego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zakres jurysdykcyjny opierał się na badaniu standardów strasburskich odnoszących się do gwarancji poszczególnych praw o charakterze kulturalnym, które znalazły swoje odniesienie do praw gwarantowanych w Karcie Praw Podstawowych.

D. Wykorzystana literatura i źródła oraz uwagi metodologiczne

Zagadnienia dotyczące ściśle praw i obowiązków kulturalnych obywateli państw trzecich nie były do tej pory szczegółowo i uniwersalnie analizowane w literaturze. Dostępne opracowania naukowe dotyczyły praw podstawowych obywateli państw trzecich bądź też były cząstkowymi publikacjami, które odnosiły się do konkretnych uprawnień kulturalnych. Szeroko w literaturze przedmiotu zanalizowany został dotychczas rozwój oraz instrumenty prawne Przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz ewolucja rozwoju samych praw kulturalnych w systemie prawa krajowego i międzynarodowego. Część publikacji wykorzystanych w badaniach, odnoszących się do tematyki kultury i migracji, to publikacje z dziedziny socjologii, politologii czy kulturoznawstwa – ze względu na przyjętą metodologię oraz interdyscyplinarność zjawiska imigracji skorzystanie z nich było cenne i konieczne.

W pracy wykorzystane zostały również liczne źródła prawne – przede wszystkim prawo pierwotne Unii Europejskiej i prawo wtórne, ale także akty prawa międzynarodowego publicznego z zakresu ochrony praw człowieka i prawo krajowe (w zakresie, w jakim odnosi się do implementacji prawa wtórnego oraz unijnych polityk imigracyjnych). Ponadto w pracy wykorzystano szeroki wybór orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Metodologia przyjęta w pracy zakładała wykorzystanie metod typowych dla nauk prawnych, takich jak metoda historyczno-prawna, metoda analityczna (dogmatyczno-prawna) oraz metoda prawno-porównawcza.

E. Struktura pracy

Badania przeprowadzone w pracy ujęte zostały w siedmiu rozdziałach.

Rozdział pierwszy, zatytułowany „Imigracja do Unii Europejskiej i jej konsekwencje kulturowe” omawia wpływ migracji na kulturę krajów członkowskich Unii Europejskiej. W rozdziale przeprowadzono analizę historyczną imigracji do Wspólnoty Europejskiej, następnie zaś do Unii Europejskiej, jak również jej konsekwencje kulturowe. Charakterystyce

poddane zostało również pojęcie kultury oraz współczesny zakres znaczenia tegoż pojęcia. Odrębna część rozdziału poświęcona została zdefiniowaniu kultury europejskiej. W rozdziale znalazła się także charakterystyka wielokulturowości i integracji w kontekście imigracji obywateli państw trzecich do państw członkowskich Unii Europejskiej.

W rozdziale drugim, zatytułowanym „Standardy ochrony praw podstawowych w Unii Europejskiej a europejskie prawo migracyjne” przeprowadzono analizę badawczą rozwoju europejskiego prawa migracyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju Przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Wyszczególniony także został wpływ kryzysu migracyjnego na ewolucję dotychczasowego instrumentarium prawnego. W rozdziale zostały także poddane charakterystyce instrumenty gwarantujące ochronę praw podstawowych w Unii Europejskiej i granice korzystania z tejże ochrony.

Rozdział trzeci, zatytułowany „Prawa kulturalne w systemie ochrony praw podstawowych Unii Europejskiej – możliwości ich ochrony i realizacji” zawiera omówienie i analizę możliwości ochrony praw kulturalnych w prawie unijnym. W tej części pracy zdefiniowane zostały prawa kulturalne, zanalizowany został również problem uniwersalizmu praw człowieka wobec różnorodności kulturowej. W rozdziale szczegółowo został scharakteryzowany rozwój unijnych polityk kulturalnych, zaś analizie badawczej poddane zostały regulacje prawne dotyczące kultury, funkcjonujące obecnie w pierwotnym i wtórnym prawie unijnym i orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W rozdziale czwartym, zatytułowanym „Gwarancje praw kulturalnych obywateli państw trzecich w prawie pierwotnym Unii Europejskiej” zanalizowane zostały przepisy Karty Praw Podstawowych pod względem zdefiniowania i określenia gwarancji praw kulturalnych obywateli państw trzecich. Badaniu poddane zostały również gwarancje dotyczące ochrony różnorodności kulturowej, wolności sztuki i badań naukowych, prawo do poszanowania życia rodzinnego, prawo do edukacji oraz wolność religijna. W tej części pracy zostało zdefiniowane oraz omówione prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia.

Rozdział piąty, zatytułowany „Prawa kulturalne obywateli państw trzecich w procesie migracyjnym – wjazd i powrót” zawiera analizę wtórnych aktów prawa unijnego dotyczących wjazdu na terytorium Unii i realizacji powrotów obywateli państw trzecich do krajów pochodzenia pod względem istniejących gwarancji praw kulturalnych. Analiza przedstawiona w rozdziale obejmowała zarówno procedurę kontroli granicznej, jak również zagadnienia związane z realizacją przepisów prawa wizowego. Ponadto szczególnie istotne zagadnienie, zanalizowane w rozdziale, to prawne regulacje procedury łączenia rodzin i możliwości wprowadzania przez państwa członkowskie testów integracyjnych dla cudzoziemców, jak również zaostrzonych kryteriów wjazdu warunkowanych kulturowo. W rozdziale badaniu poddane zostały również przepisy tzw. prawa powrotowego, w zakresie w jakim umożliwiają realizację uprawnień o charakterze kulturalnym zarówno na etapie realizacji powrotu do kraju pochodzenia migranta, jak również jego proceduralnej organizacji i pobytu w detencji. W ostatniej części rozdziału krótko omówione zostały możliwości realizacji praw o charakterze kulturalnym przez obywateli państw trzecich, których pobyt na terytorium państw członkowskich ma charakter nieudokumentowany.

W rozdziale szóstym, zatytułowanym „Możliwości ochrony i realizacji praw kulturalnych obywateli państw trzecich w ramach Wspólnego Europejskiego Systemu

Azylowego” analizie poddane zostały normy prawne aktów Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego w zakresie gwarancji praw o charakterze kulturalnym przysługujących zarówno osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową, jak również beneficjentom tej ochrony. W rozdziale przedstawione zostały wyniki badania gwarancji wynikających z prawa unijnego zarówno na etapie kwalifikacji do ochrony międzynarodowej, jak również na etapie procedury udzielania ochrony i recepcji obywateli państw trzecich w krajach członkowskich. Szczególna uwaga została zwrócona na problem możliwości wyboru miejsca pobytu przez cudzoziemca w odniesieniu do gwarancji praw o charakterze kulturalnym.

W rozdziale siódmym, który zatytułowany został „Prawa kulturalne obywateli państw trzecich – migrantów regularnych”, analizie zostały poddane gwarancje praw kulturalnych, wynikające z aktów prawa wtórnego, określające status obywateli państw trzecich – migrantów regularnych. Jest to grupa o bardzo różnorodnym statusie, do której zaliczają się m.in. rezydenci długoterminowi, posiadacze niebieskiej karty, osoby legitymujące się jednym zezwoleniem na pracę, pracownicy sezonowi, jak również studenci i naukowcy. W rozdziale przedstawiona została analiza funkcjonowania gwarancji prawnych tzw. integracyjnych praw kulturalnych jako praw III generacji w systemie prawa unijnego. Scharakteryzowane zostały także najważniejsze dokumenty polityczne z zakresu polityki integracji obywateli państw trzecich, których implementacja ułatwia realizację szeroko rozumianych uprawnień o charakterze kulturalnym.

F. Osiągnięte wyniki badań zawarte w prezentowanej monografii

Przeprowadzone badania wykazały, że w prawie Unii Europejskiej istnieje model praw kulturalnych obywateli państw trzecich. Uprawnione jest stwierdzenie, że prawa o charakterze kulturalnym chronione są w sposób wystarczający, zaś w oparciu o istniejące przepisy prawne możliwe jest określenie ich granic. Model praw kulturalnych obywateli państw trzecich w prawie unijnym został skonstruowany na podstawie norm prawa pierwotnego, wtórnego, jak również orzecznictwa TSUE i standardów orzeczniczych ETPCz w sprawach dotyczących obywateli państw trzecich lub osób należących do kultury kręgu nieeuropejskiego. Model ma charakter otwarty i składa się z różnorodnej wiązki praw.

Efektom przeprowadzonych badań jest określenie zakresu gwarantowanej ochrony i struktury modelu praw kulturalnych obywateli państw trzecich. Opracowany model obejmuje w swojej strukturze prawa kulturalne wynikające z norm prawa pierwotnego i wtórnego. Podstawowe prawa kulturalne gwarantowane są w przepisach prawa pierwotnego – w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej i mają charakter swoistych metapraw. Prawa partykularne, które odnoszą się do poszczególnych dziedzin procesów migracyjnych, gwarantowane są w aktach prawa wtórnego i dotyczą konkretnych grup obywateli państw trzecich.

Prawa o charakterze kulturalnym w prawie pierwotnym UE gwarantowane są w przepisach Karty Praw Podstawowych – jej artykuł 22 gwarantuje różnorodność kulturową i tym samym obywatele państw trzecich korzystają z indywidualnego prawa do poszanowania różnorodności o charakterze biernym, tj. mają prawo do integracji z różnorodną kulturą regionów Unii. Ponadto w Karcie Praw Podstawowych znajdują się gwarancje wolności

sztuki i nauki (art. 13 KPP) i prawa do nauki (art. 14 KPP – prawo do nauki definiowane jest jako prawo o charakterze mieszanym – socjalnym i kulturalnym), które również chronią prawa podstawowe obywateli państw trzecich. Co więcej, z gwarancji zawartych w art. 7 KPP, które obejmują prawo do poszanowania życia rodzinnego, wynikają również prawa językowe oraz prawo do określania swojej tożsamości oraz możliwość kultywowania pewnych zwyczajów i tradycji przez obywateli państw trzecich. Idąc dalej, z gwarantowanego w art. 9 KPP prawa do założenia rodziny wynika również prawo do zawarcia małżeństwa zgodnie z przyjętymi zwyczajami kulturowymi. Artykuł 10 KPP, gwarantujący wolność religijną, jest dla wielu cudzoziemców równocześnie źródłem gwarancji prawa do tożsamości kulturowej. Podstawę dla ochrony praw kulturalnych obywateli państw trzecich stanowi również zasada niedyskryminacji wyrażona w art. 21 KPP. Prawem o charakterze kulturalnym jest również prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia, które definiowane być może w oparciu o standardy ochrony przed wydalaniem i zasady kwalifikacji do ochrony międzynarodowej.

Prawo wtórne UE analizowane zostało zgodnie z podziałem na obszary tematyczne Przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości charakteryzujące różne etapy i rodzaje procesu migracyjnego, tj. etap wjazdu na terytorium Unii, etap powrotu do kraju pochodzenia, etap ubiegania się o ochronę międzynarodową oraz etap integracji z krajem przyjmującym.

W przepisach prawa regulującego wjazd na terytorium Unii prawa o charakterze kulturalnym gwarantowane są w Kodeksie Granicznym Schengen (Rozporządzenie 2016/399) m.in. poprzez zapewnienie poszanowania godności cudzoziemca i zakaz dyskryminacji w procesie kontroli granicznej – poprzez te gwarancje możliwa jest również realizacja prawa do ochrony tożsamości kulturowej, o ile pozwala na to zasada ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Prawa o charakterze kulturalnym gwarantowane są także we Wspólnotowym Kodeksie Wizowym (Rozporządzenie 810/2009), poprzez przepisy ułatwiające obywatelom państw trzecich wjazd do Unii w celach kulturalnych i naukowych oraz zapewniające poszanowanie godności (a tym samym tożsamości kulturowej) cudzoziemca w procesie składania wniosków wizowych. Szczególnym uprawnieniem o charakterze kulturalnym jest prawo do łączenia rodzin (dyrektywa 2003/86), które umożliwia stworzenie stabilności socjokulturowej ułatwiającej integrację w kraju goszczącym, w tym także integrację kulturową. Z polityką łączenia rodzin związane są również szczegółowo zanalizowane w pracy integracyjne obowiązki kulturalne.

Prawa o charakterze kulturalnym gwarantowane są również w przepisach tzw. prawa powrotowego, to jest regulującego zasady powrotów obywateli państw trzecich do krajów pochodzenia. Uprawnienia o charakterze kulturalnym w prawie wtórnym gwarantuje tzw. dyrektywa powrotowa (dyrektywa 2008/115). Uprawnienia te obejmują sposób wyznaczenia terminu dobrowolnego powrotu, który może uwzględniać potrzeby edukacyjne osób wydalanych i tym samym umożliwiać realizację prawa do edukacji. Odprawa wyjazdowa oraz wydalania siłowe (realizowane co do zasady w wyjątkowych przypadkach) powinny być dokonywane z poszanowaniem godności cudzoziemca, która to zasada zakłada również poszanowanie tożsamości kulturowej w granicach, w jakich pozwalają na to procedury bezpieczeństwa.

Szczególną sytuacją, w jakiej również gwarantowane są prawa kulturalne, jest proces detencji. Poszanowanie praw kulturalnych w procesie detencyjnym zakłada m.in. poszanowanie zwyczajów kulturowych obywateli państw trzecich i umożliwienie realizacji potrzeb kulturalnych w wolnym czasie. Szczegółowe przepisy w tym zakresie regulowane są przez prawo krajowe, implementujące dyrektywę 2008/115.

Kolejnym środkiem prawnym, którego stosowanie wpływa na możliwości realizacji przez obywateli państw trzecich uprawnień kulturalnych, jak np. możliwość uczestnictwa w życiu kulturalnym, jest stosowanie alternatyw do detencji cudzoziemców. Środkiem wzmacniającym reintegrację kulturową obywateli państw trzecich w kraju pochodzenia są również wspomagane dobrowolne powroty.

Różnorodne gwarancje uprawnień o charakterze kulturalnym znalazły się w przepisach aktów prawnych Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego.

Pierwszym z wyszczególnionych etapów ubiegania się o ochronę międzynarodową jest kwalifikacja do ochrony, uregulowana w dyrektywie 2011/95. Jedną z przesłanek udzielania ochrony jest uzasadniona obawa przed prześladowaniem, które może mieć również podłoże kulturowe i wówczas konstytuować prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia.

Zasady proceduralne udzielania ochrony obywatelom państw trzecich reguluje dyrektywa 2013/32, która gwarantuje również poszanowanie różnic kulturowych poprzez zapewnienie możliwości udziału w procedurze ekspertów komunikacji kulturowej, a także wyszkolenie personelu przyjmującego wnioski w zakresie wrażliwości na kwestie różnic kulturowych.

Dla realizacji gwarancji praw o charakterze kulturalnym cudzoziemców znaczenie ma koncepcja bezpiecznego państwa pochodzenia (i bezpiecznego państwa trzeciego, obie instytucje regulowane obecnie przez dyrektywę 2013/32), zgodnie z którą osoby pochodzące z takiego państwa (lub które cofane są do bezpiecznego państwa trzeciego) nie doświadczają żadnego ryzyka prześladowań (również tych na tle kulturowym) i tym samym mogą w pełni realizować tam swoją tożsamość kulturową zarówno *in forum internum*, jak też *in forum externum*.

Uprawnienia o charakterze kulturalnym gwarantowane są również w procesie recepcji obywateli państw trzecich (dyrektywa 2013/33). Osobom takim gwarantowane są prawa edukacyjne, zaś ośrodki recepcyjne umożliwiają uczestnictwo w życiu kulturalnym poprzez ofertę zajęć o charakterze kulturalnym. Ciekawą praktyką niektórych państw członkowskich w ramach recepcji, która również wzmacnia uprawnienia kulturalne, jest rozmieszczanie obywateli państw trzecich w ośrodkach recepcyjnych, uwarunkowane zapewnieniem najlepszej opcji integracji, jak również dopasowaniem kulturowym regionu do profilu cudzoziemca.

Odrębną grupę obywateli państw trzecich, których również dotyczą regulacje gwarantujące uprawnienia o charakterze kulturalnym, są beneficjenci ochrony międzynarodowej. Wymienić tu należy uprawnienia o charakterze edukacyjnym – poprzez proces edukacji dochodzi do transmisji wzorców kulturowych, zagwarantowana jest także zasada równego traktowania w procedurze uznawania kwalifikacji oraz prawo do udziału w programach integracyjnych, umożliwiających integrację kulturową ze społeczeństwem

przyjmującym i włączenie w życie społeczno-kulturalne. Beneficjenci ochrony międzynarodowej ze względu na regularny charakter pobytu w państwie goszczącym mogą również swobodnie korzystać z dostępu do dóbr kultury i uczestniczyć w lokalnym życiu kulturalnym.

Gwarancje praw o charakterze kulturalnym mogą być wyszczególnione w oparciu o przepisy prawa unijnego, regulujące pobyt obywateli państw trzecich, który ma charakter udokumentowany. W przypadku tej grupy cudzoziemców priorytetem jest przeprowadzenie udanego procesu integracyjnego. Przeprowadzone w pracy badania wykazały, że istnieje w prawie UE prawo do integracji kulturowej, które wynika z poszczególnych regulacji prawa wtórnego UE i umożliwia jednostce realizację partykularnych „integracyjnych praw kulturalnych” a jednocześnie ma charakter prawa III generacji. W procesie integracji zagwarantowane powinny być takie prawa o charakterze kulturalnym, jak wolność ekspresji, wolność religijna, prawo do edukacji, prawo zrzeszania się, prawo uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym oraz prawo do tożsamości kulturowej. Prawa te powinny być realizowane przez migrantów zgodnie z zasadą *living together*.

Prawa kulturalne obywateli państw trzecich o uregulowanym statusie dotyczą różnorodnych grup migrantów i regulowane są w odrębnych aktach prawnych. Są to prawa tzw. rezydentów długoterminowych, gwarantowane w dyrektywie 2003/109 i obejmujące m.in. prawo do równego traktowania w dostępie do edukacji, w tym do stypendiów naukowych oraz ich obowiązki o charakterze integracyjnym. Z gwarancji prawa do równego traktowania wynika równy dostęp do usług, w tym usług sektora kreatywnego oraz możliwość swobodnego poruszania się na terytorium państwa goszczącego, które warunkuje i wzmacnia swobodne korzystanie z dóbr kultury. Prawo do równego traktowania zapewnia również dyrektywa dotycząca niebieskiej karty (dyrektywa 2009/50) czy też dyrektywa w sprawie jednego wniosku (dyrektywa 2011/98). Pewne częściowe uprawnienia kulturalne, jak np. zakaz dyskryminacji gwarantuje tzw. dyrektywa obywatelska (dyrektywa 2004/38).

Studentom i naukowcom gwarantowane są prawa o charakterze kulturalnym, które ogólnie można określić jako prawo do udziału w uniwersyteckim życiu naukowym i kulturalnym (regulowane w nowej dyrektywie 2016/801). Grupie tej przysługuje również możliwość udziału w projektach edukacyjnych, które facilitują i wzmacniają wymianę kulturalną pomiędzy państwami unijnymi a krajami trzecimi.

Przeprowadzone i zaprezentowane w pracy badania pozwalają na przedstawienie podstawowych cech modelu praw kulturalnych obywateli państw trzecich. Model ten ma po pierwsze charakter dynamiczny i kształtuje się w procesie stosowania prawa, przede wszystkim poprzez orzecznictwo sądów europejskich. Na charakter modelu ma również wpływ zmieniający się w zglobalizowanym świecie charakter praw kulturalnych, których gwarancje sprostać muszą wyzwaniom cywilizacyjnym. Obecnie prawa kulturalne to nie tylko prawa I i II generacji (jak prawo do udziału w życiu kulturalnym, prawo dostępu do dóbr kultury oraz wolność twórczości artystycznej), ale też prawa IV generacji (prawa mniejszości – np. prawa językowe, służące zachowaniu tożsamości kulturowej) oraz prawa III generacji o charakterze solidarnościowym (np. prawo dostępu do światowego dziedzictwa kulturalnego).

Prawa kulturalne obywateli państw trzecich chronione są również na poziomie konstytucyjnym oraz na poziomie międzynarodowym (w ramach konwencji UNESCO, Rady Europy czy też OBWE). Mimo że przepisy prawa unijnego nie stanowią rdzenia gwarancji praw kulturalnych ze względu na pozostawienie polityk kulturalnych w dominującej kompetencji państw członkowskich, to jednak uprawnione jest twierdzenie, iż gwarancje te mają kluczowy charakter i determinują w dużym stopniu jakość pobytu obywateli państw trzecich w kraju goszczącym, możliwość realizacji prawa do tożsamości kulturowej oraz proces integracji imigranta ze społeczeństwem przyjmującym.

Zgodnie z kolejnym wnioskiem badawczym funkcjonowanie modelu praw kulturalnych obywateli państw trzecich zakłada prawa do korzystania przez imigrantów o regulowanym statusie z uprawnień kulturalnych gwarantowanych w prawie i politykach Unii, których celem jest, zgodnie z art. 167 TFUE, upowszechnianie kultury europejskiej oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego o charakterze europejskim. Są to takie działania jak programy wdrażane przez Komisję Europejską (np. Creative Europe – Europa Kreatywna) i inne scharakteryzowane w pracy inicjatywy podejmowane przez EACEA (Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego). Pozwalają one na poznanie różnorodnej kultury europejskiej i zwiększają ofertę kulturalną w poszczególnych państwach członkowskich.

Przeprowadzone w pracy badania pozwoliły również zasadniczo na określenie granic korzystania z praw kulturalnych przez obywateli państw trzecich. Podstawowym przepisem prawa w tym obszarze jest art. 52 ust. 1 Karty Praw Podstawowych, stanowiący klauzulę limitacyjną, mającą zastosowanie do praw gwarantowanych w KPP, również tych omówionych w pracy i gwarantujących imigrantom prawa o charakterze kulturalnym. Realizacja szeroko rozumianych praw o charakterze kulturalnym może ulegać ograniczeniu ze względu na konieczność ochrony praw dziecka, moralności (szczególnie w sytuacjach, w których dochodzi do konfliktu zwyczajów kulturowych z tymi wartościami), jak też ze względu na priorytet ochrony porządku publicznego i bezpieczeństwa publicznego. Tym samym ograniczeniu ulegają prawa o charakterze kulturalnym migrantów pozostających w detencji, w czasie kontroli granicznych oraz obywateli państw trzecich, którzy muszą być wydalen i tym samym tracą możliwość realizacji dotychczasowych uprawnień kulturalnych, jak również kontakt z kulturą kraju goszczącego.

Na podstawie przeprowadzonych w pracy badań uprawnione jest twierdzenie, że w przypadku konfliktu porządków prawnych – prawa kraju goszczącego oraz prawa zwyczajowego czy religijnego, pierwszeństwo znajduje prawo stanowione i porządek krajowy, a tym samym nie wszystkie prawa o charakterze kulturalnym mogą być chronione, zwłaszcza gdy normy kulturowe migrantów są sprzeczne z powszechnie przyjętymi standardami zachowań w kraju goszczącym.

Instrumentem ograniczającym możliwość bezwarunkowej i swobodnej realizacji praw kulturalnych są również środki i warunki integracji wprowadzone przez państwa członkowskie na podstawie przepisów dyrektywy w sprawie łączenia rodzin, dyrektywy recepcyjnej oraz dyrektywy w sprawie rezydentów długoterminowych. Przyczyną ograniczenia jest obowiązek poznania i poszanowania tradycji kulturowej Europy, a tym

samym dostosowanie przez imigrantów swoich zachowań o podłożu kulturowym do panujących zasad w społeczeństwie goszczącym.

Granicy wyznaczającą możliwości korzystania przez obywateli państw trzecich z praw o charakterze kulturalnym jest również konieczność spełnienia warunków wjazdu (w ramach których określane są np. realne możliwości integracyjne) i pobytu. Brak spełnienia przez cudzoziemca warunków uzyskania zgody na pobyt w państwie goszczącym skutkuje opuszczeniem państwa członkowskiego i tym samym brakiem możliwości korzystania z gwarancji praw kulturalnych na terytorium Unii.

Swoistym i wartym podkreślenia ograniczeniem dla możliwości swobodnej realizacji praw o charakterze kulturalnym jest brak pełnej gwarancji prawa do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania przez imigranta, które umożliwiłoby wybór regionu najbardziej odpowiadającego cudzoziemcom kulturowo i tym samym zwiększało szanse na identyfikację kulturową. Uprawnienie to zdefiniowane zostało jako tzw. prawo do wyboru otoczenia kulturowego gwarantowane obecnie w dyrektywie kwalifikacyjnej 2011/95. Z przeprowadzonych badań instrumentarium prawnego wynika jednak, że gwarancji takich nie zawiera ani procedowane obecnie Rozporządzenie Dublin IV, ani też procedowane Rozporządzenie w sprawie kwalifikacji, brak ich było również w decyzji w sprawie relokacji (2015/1601).

Szczególną zasadą interpretowaną w orzecznictwie jest tzw. koncepcja *living together*, która gwarantuje poszanowanie praw wszystkich członków danej społeczności, funkcjonujących w przestrzeni publicznej i może być podstawą ograniczenia praw konkretnej grupy. Zasada ta była podstawą uzasadnienia orzeczenia w sprawie S.A.S., w którym ETPCz uznał, że wprowadzony zakaz zakrywania twarzy nie narusza gwarantowanej wolności wyznania. Wydaje się jednak, że zastosowanie zasady *living together* rodzi ryzyko wyjałowienia życia społecznego ze znaków kulturowych – ogranicza ekspresję kulturalną zarówno kultury rodzimej, jak i obcej.

Poprzez zbadanie przesłanek umożliwiających uchylenie obowiązywania praw kulturalnych cudzoziemców możliwe stało się również określenie granic korzystania z nich. W odniesieniu do trzeciej z tez pomocniczych przeprowadzona w pracy analiza doprowadziła również do wniosków, że częściej w prawie Unii i procesie jego stosowania mamy do czynienia z sytuacją ograniczenia możliwości korzystania z praw kulturalnych niż z ich całkowitą derogacją. Dzieje się tak zwłaszcza w sytuacjach ekstraordynaryjnych, jak powrót, detencja czy procedura ubiegania się o ochronę międzynarodową.

Zdefiniowanym w pracy prawem o charakterze kulturalnym, które jest prawem niederogowalnym, jest prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia, które zostanie przedstawione poniżej, natomiast jego gwarancje znajdują swoje bezpośrednie źródło w art. 4 KPP i art. 3 EKPCz.

Badania przeprowadzone na potrzeby pracy potwierdzają tezę pomocniczą, zgodnie z którą kultura europejska jest jedną z wartości tworzących fundamenty i tożsamość Unii. Mimo przewidzianej dla polityk kulturalnych tzw. kompetencji wspierania, w systemie unijnego prawa pierwotnego i wtórnego istnieją skuteczne instrumenty prawne umożliwiające prowadzenie polityk kulturalnych, jak również faktycznego wpływania na poprawę kondycji kultury europejskiej. Prowadzone w obszarze kultury działania Unii znajdują podstawę

w art. 167 TFUE, jak również w gwarancjach z art. 22 Karty Praw Podstawowych. Sztandarowym działaniem Unii w obszarze upowszechniania kultury i współpracy kulturalnej jest aktywność Komisji Europejskiej (przede wszystkim poprzez program Europa Kreatywna i projekty wdrażane przez EACEA).

Poprawność tezy potwierdza także rosnący dorobek orzecznicy TSUE w obszarze szeroko pojmowanej polityki i prawa kultury. Zasadne wydaje się również stwierdzenie, że TSUE chroni w swoim orzecznictwie prawa kulturalne, mimo braku bezpośrednich kompetencji Unii do kreowania autonomicznej polityki kulturalnej. Wypracowane dotąd *acquis culturalis*, zaprezentowane w j pracy, dotyczy różnorodnych dziedzin życia społeczno-kulturalnego (jak swoboda przepływu dóbr kultury, swoboda świadczenia usług kulturalnych, digitalizacja dóbr kultury, media i przekaz kultury przez media, prawa autorskie, wolność wypowiedzi, prawo do tożsamości i prawo do zmiany nazwiska) i odzwierciedla fenomen różnorodności współczesnej kultury.

Przeprowadzona w pracy analiza wykazała, że integracyjne obowiązki kulturalne obywateli państw trzecich, których wprowadzenie umożliwiają obowiązujące normy unijnego prawa imigracyjnego, pozwalają na realną ochronę i wzmocnienie tożsamości i kultury europejskiej, a także przyczyniają się do realnego uczestnictwa obywateli państw trzecich w życiu kulturalnym. Jak wynika z analizy przepisów prawa wtórnego (przede wszystkim dyrektywy w sprawie łączenia rodzin, dyrektywy w sprawie rezydentów długoterminowych oraz dyrektywy kwalifikacyjnej) i orzecznictwa TSUE w tym zakresie, warunkiem skutecznej polityki integracyjnej jest poznanie i przyswojenie określonych, akceptowanych i stosowanych w państwie członkowskim wzorców kulturowych. Warunki integracji wzmacniają również gwarancje praw kulturalnych, które mogą być zrealizowane przy poszanowaniu zasad składających się na system prawny i kulturalny państwa przyjmującego. Uprawniony jest również wniosek, że obowiązki kulturalne obywateli państw trzecich nie zwalniają społeczeństwa przyjmującego z powinności zaznajomienia się z informacjami na temat krajów pochodzenia migrantów, tak aby proces integracji był skuteczny i realizowany w ramach dialogu międzykulturowego.

W obrębie zanalizowanego zagadnienia funkcjonowania integracyjnych obowiązków kulturalnych uprawnione są następujące wnioski. Po pierwsze słuszny wydaje się postulat wprowadzenia regulacji na poziomie unijnym, określającej wymogi obowiązkowych testów integracyjnych dla cudzoziemców. Rozwiązanie takie służyłoby zapewnieniu bezpieczeństwa kulturowego w rozumieniu przedstawionym w pracy, tj. gwarantowałoby bezpieczeństwo funkcjonowania w danej kulturze kraju goszczącego samego migranta poprzez znajomość wzorców i kodów kulturowych, pozwalających na realizację indywidualnej tożsamości kulturowej i pogodzenie różnorodnych norm kulturowych. Po drugie integracyjne obowiązki kulturalne powinny mieć zastosowanie do wszystkich kategorii obywateli państw trzecich pragnących zamieszkiwać na terytorium Unii Europejskiej – wówczas środki integracji stałyby się skutecznym instrumentem realnie ułatwiającym proces integracji poprzez wyposażenie migrantów w konkretne narzędzia społeczne umożliwiające funkcjonowanie w nowej rzeczywistości kulturowej.

Przeprowadzona w pracy analiza prawna potwierdza również poprawność przyjętej tezy pomocniczej, zgodnie z którą można zdefiniować prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia, chroniące obywateli państw trzecich przed opresyjną kulturą kraju pochodzenia i uniemożliwia im realizację jego tożsamości kulturowej. W sytuacji, gdy obywatel państwa trzeciego w związku z realizacją praw kulturalnych doświadczałby prześladowań w rozumieniu prawa azylowego czy też był narażony na nieludzkie traktowanie, udzielona mu powinna być ochrona międzynarodowa i nie powinien być on wydalony do kraju pochodzenia. Prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia ma swoje źródła w gwarancjach z art. 4 KPP zakazującego nieludzkiego traktowania i zasadzie *non-refoulement*, jak również w przepisach dyrektywy kwalifikacyjnej. Nieludzkie traktowanie może się opierać na prześladowaniach i zachowaniach mających podłoże kulturowe. Na prawo do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia powinni powoływać się imigranci obawiający się wydalenia do kraju pochodzenia ze względu na różnice kulturowe pomiędzy ich zachowaniami a zwyczajami w krajach pochodzenia. Na marginesie należy dodać, że znaczna część osób ubiegających się w UE o ochronę międzynarodową pochodzi z krajów, w których dominuje kultura opresyjna, narażająca reprezentantów mniejszości na represje i uniemożliwiająca im uzewnętrznianie i realizację praw kulturalnych, jak również nakładająca na jednostki obowiązek podporządkowania się określonym kanonom kulturowym.

Wśród przesłanek, jakie mogą stanowić o udzieleniu ochrony przed kulturą kraju pochodzenia, można, w oparciu o przeanalizowane orzecznictwo, wymienić: ryzyko wykluczenia społecznego (ostracyzm społeczny) w przypadku powrotu do ojczyzny, brak poszanowania praw kobiet i przemoc wobec kobiet, ryzyko doświadczenia przestępstwa honorowego, nieludzkie zwyczaje kulturowe (jak np. rytualne obrzezanie kobiet w Nigerii) czy też prześladowania na tle religijnym. Katalog przesłanek ma charakter otwarty.

W przyjętej koncepcji prawa do ochrony przed kulturą kraju pochodzenia konsekwencją istnienia gwarancji ochrony jest uznanie możliwości decydowania jednostki o jej tożsamości kulturowej. Co istotne, również siłowy powrót migranta do kraju pochodzenia może stanowić naruszenie prawa do tożsamości poprzez naruszenie czy też zerwanie wytworzonych już więzi kulturowych z krajem goszczącym. Odwrotna sytuacja ma natomiast miejsce, gdy wjazd obywatela państwa trzeciego do państwa członkowskiego i połączenie z rodziną stanowiłoby naruszenie dotychczasowych więzi kulturowych. Wydaje się jednak, że imigranci powinni mieć prawo do autonomicznego decydowania o swojej tożsamości kulturowej, zaś arbitralne decyzje władz imigracyjnych często stanowią swoiste siłowe narzucenie tożsamości jednostce.

Podsumowując, na podstawie przeanalizowanego materiału prawnego uprawnione jest twierdzenie o poprawności postawionych w pracy tez. W systemie prawa Unii Europejskiej funkcjonuje model praw kulturalnych obywateli państw trzecich. Prawa te są chronione w sposób wystarczający, aby zapewnić imigrantom poprawne funkcjonowanie w przestrzeni kulturowej krajów przyjmujących.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych

Prowadzone przez mnie po uzyskaniu tytułu doktora badania koncentrowały się w dwóch zasadniczych obszarach badawczych – podstawowym kierunkiem moich badań był rozwój europejskiego prawa migracyjnego, kontynuowałam również badania związane z ochroną praw kulturalnych człowieka.

Badania skoncentrowane wokół zagadnień europejskiego prawa migracyjnego można podzielić na kilka zagadnień. Po pierwsze przygotowane przeze mnie opracowania dotyczyły ogólnych trendów rozwoju prawa migracyjnego, z uwzględnieniem perspektywy socjologicznej i politycznej. Wśród tych publikacji należy wymienić artykuł pt. *Rola Niemiec w kształtowaniu humanitarnej polityki migracyjnej Unii Europejskiej* [w:] *Prawno-historyczne uwarunkowania migracji Polaków po II wojnie światowej, w okresie solidarnościowym i po akcesji do Unii Europejskiej*, red. E. Krzysztofik, R.M. Pal, Lublin 2016, s. 229-240 oraz rozdział pt. *Polityka Unii Europejskiej wobec migracji nieregularnej z Afryki a postanowienia Kongresu wiedeńskiego w sprawie zniesienia handlu niewolnikami* [w:] *Idee, normy i instytucje Kongresu wiedeńskiego – 200 lat później – perspektywa prawnomiędzynarodowa*, red. J. Menkes, E. Cała-Wacinkiewicz, J. Nowakowska-Mafusecka, W. Pęksa, W.Sz. Staszewski, C.H Beck 2016, s. 517-528. Charakterystyka współczesnych ruchów migracyjnych z charakterystyką polskich rozwiązań prawnych ujęta została w artykule pt. *Polish Perceptions on the Immigration Influx: a Critical Analysis*, "University of Bologna Law Review", Vol. 1 (no. 2)/ 2016, s. 242-270 (we współautorstwie z K. Hodór). Tematyki tendencji rozwojowych prawa dotyczącego migracji regularnej i dostępu do zabezpieczenia społecznego migrantów dotyczyła glosa pt. *Prawo do równego traktowania obywateli państw trzecich posiadających jedno zezwolenie na pracę i pobyt w zakresie zabezpieczenia społecznego i świadczeń rodzinnych – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 21.06.2017 r., C-449/16, Kerly Del Rosario Martinez Silva przeciwko Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) i Comune di Genova*, „Europejski Przegląd Sądowy” Nr 3/2018, s. 45-50. Wpływu organizacji pozarządowych na implementację polityki migracyjnej dotyczył artykuł pt. *Wsparcie cudzoziemców na terenie województwa lubelskiego w programach Instytutu na rzecz Państwa Prawa* [w:] *Organizacje pozarządowe w województwie lubelskim – teoria i praktyka*, red. P. Olszewski, A. Stachula, Chełm 2013, s. 119-132 (we współautorstwie ze St. Dubajem).

Moje zainteresowania naukowe w obszarze prawa migracyjnego w najszerszym stopniu dotyczyły problematyki ochrony praw podstawowych migrantów, zwłaszcza migrantów nieregularnych. W większości moich publikacji z obszaru prawa migracyjnego tematyka ochrony praw migrantów jest obecna, jednak szczególnie skoncentrowane na tematyce praw podstawowych są wymienione poniżej opracowania.

Wokół ogólnych standardów ochrony praw migrantów nieregularnych koncentrowały się publikacje: *Postulat ochrony migrantów nieregularnych w kontekście migracji europejskich* [w:] *Uniwersalny i regionalny wymiar ochrony praw człowieka. Nowe wyzwania – nowe rozwiązania*, Tom 1, red J. Jaskiernia Warszawa 2014, s. 666-680, jak również *Wybrane aspekty ochrony praw migrantów nieregularnych w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej* [w:] *Amerykański system ochrony praw człowieka. Aksjologia – instytucje*

– efektywność, red. J. Jaskiernia, Toruń 2015, s. 617-630. Problematyce ochrony praw migrantów nieudokumentowanych w aspekcie instytucjonalnym poświęcony został artykuł pt. *Działalność FRONTEX'u w kontekście problematyki ochrony praw migrantów nieregularnych w Unii Europejskiej* [w:] *Agencja Frontex w strefie Schengen. 10 lat doświadczeń*, red. A. Kosińska, A. Kuś, A. Szachoń-Pszenny, Lublin 2015, s. 115-143 oraz opracowanie *The role of Fundamental Rights Agency in irregular migrants' rights protection*, "Review of Comparative Law" Vol. 18 (2013), s. 93-105.

Część moich badań w tym obszarze była również skoncentrowana na analizie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – są to artykuły: *How much further? Analiza wybranego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach przeciwko Grecji dotyczących naruszeń praw migrantów*, „Polski Rocznik Praw Człowieka i Prawa Humanitarnego” Tom 8 (2017), s. 77-89 oraz *Prohibition of Collective Expulsion in the Light of the Judgement in the Case of Khlaifia and Others v. Italy. Commentary to the Ruling of the European Court of Human Rights of 1 September 2015*, „Review of Comparative Law” Vol. 22, Issue 3/2015, s. 123-140.

Ponadto wybrane publikacje dotyczące ochrony praw migrantów nieregularnych dotyczyły analizy standardów ochronnych konkretnych praw podstawowych, jak prawo do wysłuchania czy też prawo do ochrony zdrowia – *Wolność myśli, sumienia i religii migrantów w prawie Unii Europejskiej i prawie krajowym – wybrane problemy* [w:] *Aktualne problemy wolności myśli, sumienia i religii. Prace Naukowe Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego*, red. P. Stanisław, A.M. Abramowicz, M. Czelny, M. Ordon, M. Zawislak, Lublin 2015, s. 135-148; *Prawo do wysłuchania w procesie powrotowym w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej* [w:] *Acquis Return. Doświadczenia implementacji i rozwój polityki powrotowej Unii Europejskiej*, red. A.M. Kosińska, P. Wojtasik, Lublin 2015, s. 69-86; *Ochrona zdrowia i dostęp do świadczeń medycznych migrantów*, „Studia Prawnicze KUL” Nr 4/2014, s. 79-100.

W moich badaniach osobny wątek stanowiły analizy prawa azylowego, które były szczególnie skoncentrowane wokół koncepcji bezpiecznego państwa pochodzenia oraz bezpiecznego państwa trzeciego: *Pojęcie bezpiecznego państwa pochodzenia i ocena jego zastosowania wobec Ukrainy w świetle wydarzeń 2014 r.*, „Studia Prawnicze KUL” Nr 2/2015, s. 153-172; *The Concept of a Safe European Country and its Impact on Third Country Nationals Fundamental Rights Protection* [w:] *Return Migration: Theory and Practice*, red. T. Sieniow, Lublin 2015, s. 165-190; *Ewolucja koncepcji bezpiecznego kraju pochodzenia w dobie kryzysu migracyjnego* [w:] *W obliczu kryzysu. Przyszłość polityki azylowej i migracyjnej Unii Europejskiej*, red. A.M. Kosińska, Lublin 2017, s. 141-164. Badając orzecznictwo dotyczące spraw azylowych przygotowałam również artykuł pt. *Znaczenie wyroku w sprawie Tarakhel przeciwko Szwajcarii wobec problemu napływu osób poszukujących ochrony międzynarodowej do Republiki Włoskiej*, „Studi polacco-italiani di Toruń / Toruńskie studia polsko-włoskie” Tom 11 (2015), s. 69-85.

Kolejnym obszarem badań prawa migracyjnego były badania poświęcone implementacji dyrektywy powrotowej oraz rozwojowi prawa w zakresie powrotów obywateli państw trzecich do krajów pochodzenia. Efektem prowadzonych analiz przepisów prawnych

było przygotowanie artykułu pt. *Zmiany prawne w odniesieniu do migracji nieregularnej w wyniku akcesji Polski do Unii Europejskiej* [w:] *Wpływ *acquis communautaire* i *acquis Schengen* na prawo polskie – doświadczenia i perspektywy. Tom II 15 lat *acquis Schengen* w prawie UE*, red. A. Kuś, A. Szachon-Pszenny, Lublin 2014, s. 145-158, jak również opracowanie (we współautorstwie z P. Wojtasikiem) dwóch wydawnictw dotyczących tematyki dobrowolnego powrotu – *Voluntary return as a priority of EU return policy*, Lublin 2012; *Voluntary Return. EU Legal and Policy Framework*, Lublin 2014 – które zostały opublikowane w języku polskim, angielskim i rosyjskim oraz były dystrybuowane w ośrodkach dla cudzoziemców oraz ośrodkach strzeżonych, jak również przekazane pracownikom Straży Granicznej, Urzędu ds. Cudzoziemców, a także działaczom organizacji pozarządowych.

W ramach badań rozwoju prawa powrotowego część moich publikacji koncentrowała się wokół detencji obywateli państw trzecich (*Problem detencji nieudokumentowanych obywateli państw trzecich w kontekście ochrony praw podstawowych migrantów* [w:] *Acquis Return. Doświadczenia implementacji i rozwój polityki powrotowej Unii Europejskiej*, red. A.M. Kosińska, P. Wojtasik, Lublin 2015, s. 51-68; *Applying Alternatives to Detention of Foreigners in Poland (2014-2015)*, "Историко-Правовой Часопис", Nr 1 (9)/ 2017, s. 166-177 (we współautorstwie z T. Sieniowem) oraz problematyki kryminalizacji migracji nieregularnej – *The Problem of Criminalisation of the Illegal Entry of a Third-Country National in the Case of Breaching an Entry Ban – Commentary on the Judgment of the Court of Justice of 1 October 2015 in Case C 290/14, Skerdjan Celaj*, "European Journal of Migration and Law" Vol. 18 Issue 2/2016, s. 243-257; *The problem with criminalising of irregular migration and the effectiveness of the return policy in the light of the CJEU's ruling in Case C 38/14*, "Silesian Journal of Legal Studies" Vol. 8 (2016), s. 44-56.

Osobny wątek moich badań w obszarze prawa migracyjnego stanowiły kwestie związane z bezpieczeństwem migracji. Wśród przygotowanych w tym zakresie publikacji należy wymienić przygotowane we współautorstwie rozdziały (z A. Szachon): *Bezpieczeństwo w polityce migracyjnej i azylowej Unii Europejskiej* [w:] *Bezpieczeństwo wschodniej granicy Unii Europejskiej w transgranicznym przepływie osób i towarów*, red. A.M. Kosińska, P. Witkowski, Zamość 2016, s. 141-171 oraz (z A. Parol) *Zadania Agencji Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa transgranicznego* [w:] *Bezpieczeństwo wschodniej granicy Unii Europejskiej w transgranicznym przepływie osób i towarów*, red. A.M. Kosińska, P. Witkowski, Zamość 2016, s. 87-113. Ponadto przygotowałam dwie glosy do orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – *Definicja pojęcia zagrożenia dla porządku publicznego, jakie może stanowić obywatel państwa trzeciego i okoliczności wyznaczania terminu dobrowolnego powrotu cudzoziemca – glosa do wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 11.06.2015 r. w sprawie C-554/13 Z.Zh. przeciwko Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie oraz Staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie przeciwko I.O.*, „Europejski Przegląd Sądowy” Nr 2/2016, s. 40-45 oraz *The Problem of Exclusion from Refugee Status on the Grounds of Being Guilty of Terrorist Acts in the CJEU Case-law. Commentary on the Lounani Case*, "European Journal of Migration and Law" Vol. 19, Issue 4/2017, s. 426-447.

Problematyka ochrony praw kulturalnych stanowiła drugi z zasadniczych obszarów moich zainteresowań – analizy prowadzone w tym obszarze były kontynuacją zainteresowań badawczych związanych z przygotowaniem rozprawy doktorskiej. W związku z przeprowadzonym przez mnie ponownym zredagowaniem oraz aktualizacją pracy doktorskiej, została ona wydana w formie monografii pt. *Kulturalne prawa człowieka. Regulacje normatywne i ich realizacja*, Lublin 2014. Opublikowałam również artykuły dotyczące ogólnych gwarancji prawa do kultury: *Kultura na wyciągnięcie ręki – prawo człowieka kulturalnego?*, „Edukacja Prawnicza” Nr 12/2012, s. 3-7; *Szczególny charakter praw kulturalnych i ich miejsce w Konstytucji RP – próba charakterystyki i kwalifikacji*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” Nr 3/2013, s. 11-26.

Ponadto koncentrowałam się na nowych wątkach badawczych, takich jak horyzontalne stosowanie praw kulturalnych – *Horyzontalne stosowanie praw kulturalnych [w:] Horyzontalne oddziaływanie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Studia i materiały Trybunału Konstytucyjnego Tom LVI*, red. A. Młynarska - Sobaczewska, P. Radziejewicz, Warszawa 2015, s. 175-185, czy też ochrona prawna hymnu narodowego – *Ochrona prawna hymnu narodowego jako elementu dziedzictwa narodowego – jej charakterystyka i funkcje*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” Nr 5/2014, s. 109-125. Podsumowanie badań tego obszaru stanowi również przedstawiona monografia *Prawa kulturalne obywateli państw trzecich w prawie Unii Europejskiej*.

W pozostałych obszarach aktywności badawczej koncentrowałam się na problematyce instytucjonalnych gwarancji praw podstawowych, które stanowiły uzupełnienie i rozwinięcie badań z obszaru praw podstawowych migrantów – były to publikacje: *Inicjatywa obywatelska jako instrument wprowadzający rozszerzoną ochronę praw obywateli Unii Europejskiej*, „Edukacja Prawnicza” Nr 10/2014, s. 21-25 oraz *Agencja Praw Podstawowych – działania i ich ocena w zakresie wzmocnienia gwarancji praw jednostki i funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego [w:] Środki ochrony praw człowieka w państwach postsocjalistycznych. Zagadnienia wybrane*, red. A. Frankiewicz-Bodynek, A. Pawlak, Kraków 2015, s. 183-196. Moja aktywność naukowa koncentrowała się również na związkach sztuki i kultury z prawem i polityką – efektem było zredagowanie i opublikowanie przygotowanych we wcześniejszym okresie opracowań – *Il popolo di poeti i uomo integrale. Wizja społeczeństwa, człowieka i kultury w doktrynie faszystów*, „Studia Polityczne” PAN Nr 4/2016, s. 89-114; *Realizacja doktryny politycznej w architekturze EUR 42 w Rzymie*, „Studi polacco-italiani di Toruń / Toruńskie studia polsko-włoskie” Tom 13 (2017), s. 7-28.

Od 2015 r. kieruję Centrum Badań nad Europejskim Prawem i Polityką Migracyjną KUL, które działa w ramach Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji. Centrum jest współwydawcą serii „Prawo i polityka migracyjna”, było współrealizatorem projektu „Open Integration” współfinansowanego ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (2016-2018) oraz współorganizatorem konferencji naukowych.

Jestem współredaktorem trzech publikacji naukowych – *Agencja Frontex w strefie Schengen. 10 lat doświadczeń*, red. A. Kosińska, A. Kuś, A. Szachoń-Pszenny, Lublin 2015; *Acquis Return. Doświadczenia implementacji i rozwój polityki powrotowej Unii Europejskiej*, red. A.M. Kosińska, P. Wojtasik, Lublin 2015 oraz *Bezpieczeństwo wschodniej granicy Unii Europejskiej w transgranicznym przepływie osób i towarów*, red. A.M. Kosińska, P. Witkowski, Zamość 2016, a także redaktorem publikacji *W obliczu kryzysu. Przyszłość polityki azylowej i migracyjnej Unii Europejskiej*, Lublin 2017.

Po uzyskaniu tytułu doktora uczestniczyłam aktywnie (wystąpienia z referatem lub komunikatem) w ponad 20 konferencjach naukowych – międzynarodowych i krajowych, dotyczących kwestii migracyjnych, ale także problematyki ochrony praw kulturalnych. Byłam również głównym organizatorem konferencji realizowanych w ramach koordynowanych przez mnie projektów – *10 lat polskiej polityki migracyjnej w Unii Europejskiej*, konferencja krajowa, Lublin, 9 maja 2014 r.; konferencji z okazji 10-lecia Agencji Frontex (*10 lat Agencji FRONTEX w Strefie Schengen*, konferencja krajowa, Lublin, 22 kwietnia 2015 r.); *Jak skutecznie chronić prawa migrantów*, konferencja krajowa, Lublin, 21 maja 2015 r.; *Acquis Return. Doświadczenia i perspektywy implementacji polityki powrotowej*, konferencja krajowa, Lublin, 17 czerwca 2015 r.; *Przyszłość polityki imigracyjnej i azylowej Unii Europejskiej*, konferencja krajowa, Lublin, 11 marca 2016 r.

Prowadzone przez mnie badania naukowe znalazły realizację w projektach badawczych. Byłam wykonawcą w projekcie „Model regulacji jawności i jej ograniczeń w demokratycznym państwie prawnym” współfinansowanym ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (nr DOBR/0075/R/ID2/2013/03), w ramach którego przygotowałam opracowanie „Konstytucyjne gwarancje ochrony dziedzictwa narodowego a problem ponownego wykorzystania informacji publicznej w świetle dyrektywy 2013/37”. Ponadto brałam udział w międzynarodowym projekcie badawczym realizowanym na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II „Migracje powrotowe – nauka i praktyka” współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Powrotów Imigrantów (jako ekspert, wykładowca oraz badacz) oraz byłam koordynatorem projektu badawczego „Monitoring stosowania alternatyw do detencji cudzoziemców” (projekt finansowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG, realizowany przez Instytut na rzecz Państwa Prawa). Od lipca 2017 r. realizuję (jako kierownik projektu) grant badawczy „Zarządzanie bezpieczeństwem w polityce azylowej i powrotowej Unii Europejskiej w obliczu kryzysu migracyjnego” (nr 2016/23/D/H5/00404) finansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki. Brałam także udział jako ekspert w projekcie „Prawo do Kultury” Narodowego Centrum Kultury i Miasta Wrocław realizowanego jako przygotowanie Europejskiej Stolicy Kultury. W ramach projektu brałam m.in. udział w spotkaniu ekspertów „Prawo do kultury w perspektywie europejskiej” (6-7 listopada 2013, Warszawa, Narodowe Centrum Kultury i Urząd Miasta Wrocław).

Miałam również możliwość uczestniczyć w badaniach prowadzonych przez międzynarodowe sieci badawcze – przygotowywałam wraz z dr E. Czapką materiały do raportu MIPEX 2015 (Migrant Integration Policy Index) na temat dostępu do świadczeń medycznych migrantów. Dane badawcze zostały również wykorzystane w raporcie

Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji (IOM) – Summary Report on the MIPEX Health Strand and Country Reports. IOM Migration Research Series (2016). Byłam również ekspertem krajowym w badaniu Rapid Assessment of the Asylum and Migration Policy Area dla EEA and Norway Grants (2016 r.).

Realizowałam również projekty adresowane do społeczeństwa obywatelskiego oraz instytucji zarządzających migracjami, w których zawarty był komponent naukowo-badawczy – były to projekty „Wsparcie Dobrowolnych Powrotów na Lubelszczyźnie” (współfinansowany z Europejskiego Funduszu Powrotów Imigrantów, 2010-2012, Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa) oraz „Wsparcie Dobrowolnych Powrotów na Lubelszczyźnie II” (współfinansowany z Europejskiego Funduszu Powrotów Imigrantów, 2013-2015, Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa). W ramach drugiego z projektów zorganizowane zostały konferencje naukowe, spotkania z ekspertami oraz szkolenia, przygotowana została publikacja, a także zorganizowany został okrągły stół przedstawicieli administracji publicznej, Straży Granicznej oraz organizacji pozarządowych (24-25 czerwca 2015 r.)

W ramach projektów o charakterze edukacyjnym brałam udział w przygotowaniu programu studiów podyplomowych Central and East European Development (projekt „Europejski Uniwersytet Wschodni w ramach programu Erasmus +, KUL 2016). Byłam również w okresie od lutego do października 2016 r. liderem merytorycznym projektu Otwarta Integracja, realizowanego przez KUL i współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji. Współtworzyłam i koordynowałam szkołę letnią – Summer School of Migrants' Rights organizowaną przez Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL wraz z Uniwersytetem Otwartym KUL w lipcu 2016 r.

W ramach współpracy badawczej z podmiotami zewnętrznymi przygotowywałam również ekspertyzy i stanowiska. Byłam członkiem zespołu ekspertów powołanego przez Narodowe Centrum Kultury w ramach projektu „Prawo do kultury”. Uczestniczyłam w krajowym panelu roboczym „Prawo do kultury” (Wrocław, 6 marca 2013, organizator – Narodowe Centrum Kultury i Urząd Miasta Wrocław) oraz brałam udział w spotkaniu eksperckim w NCK w Warszawie 18 czerwca 2013 r. Przygotowałam wówczas opinię dla Narodowego Centrum Kultury „Stanowisko dotyczące prawa do kultury” (opinia na temat możliwości przygotowania Protokołu Fakultatywnego do EKPCz, 18 czerwca 2013 r.). Pełniłam również funkcję eksperta w debacie „Prawo do kultury – nowe obywatelstwo”, organizowanej przez Narodowe Centrum Kultury w Lublinie 6 czerwca 2014 r.

Przygotowałam również opinię ekspercką dla Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce w ramach projektu „Opinie ekspertów” („Dlaczego Unia Europejska potrzebuje wspólnej polityki kulturalnej” – kwiecień 2013) i opinię „Brakujące ogniwo polityki migracyjnej – dlaczego Unia Europejska potrzebuje ETIAS?”, również dla Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce (luty 2017).

Jestem także członkiem zespołu ekspertów KUL w obszarze polityki migracyjnej. W związku z tym przygotowywałam komentarze na temat środków przyjmowanych przez UE w ramach zarządzania kryzysem migracyjnym.

W ramach prowadzonych badań odbywałam wizyty studyjne w instytucjach administracji rządowej (Europejskiej Sieci Migracyjnej, Warszawa MSWiA – 2017 r., Urzędzie ds. Cudzoziemców i Komendzie Głównej Straży Granicznej – 2016 r.), Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex, 2017 r.) oraz w ośrodkach zagranicznych – Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej w Wiedniu (2013 r.) i Uniwersytecie Michała Romera w Wilnie (2017 r.).

Moja aktywność naukowa została dostrzeżona i nagrodzona dwuletnim Stypendium Ministra Nauki dla wybitnych Młodych Naukowców w 2016 r. oraz nagrodami Rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II za osiągnięcia w dziedzinie nauki (nagroda IV stopnia w 2016 r. i II stopnia w 2017 r.).

Na mój dorobek dydaktyczny po uzyskaniu tytułu doktora składa się przede wszystkim prowadzenie zajęć w języku angielskim na anglojęzycznych kierunkach prowadzonych w ramach Instytutu Europeistyki KUL – European Studies (BA), European Studies (MA) oraz European Union Law (MA). Wśród prowadzonych przedmiotów znalazły się takie kursy, jak: Civil Society and the Rule of Law, Migration in Europe, EU Institutions, European Union Law, Culture in Europe, Fundamental Rights Protection (seminarium BA, MA), Introduction to European Union Law, Migration and Identity (seminarium BA), Fundamental Rights Protection in the EU, Common European Asylum System, Migration Policy in the EU, Introduction to Polish Legal System, Consumer Protection in EU, Migration Law, European Union Law (seminarium MA). Prowadziłam również zajęcia na studiach polskojęzycznych (Europeistyka): System ochrony prawnej Unii Europejskiej, Instytucje i procesy decyzyjne w Unii Europejskiej, Współpraca państw strefy Schengen. Byłam także wykładowcą na studiach podyplomowych dla Straży Granicznej w ramach projektu „Migracje powrotowe – nauka i praktyka” w roku akademickim 2013/2014 oraz prowadziłam zajęcia z przedmiotu Współpraca Straży Granicznej z innymi instytucjami w zakresie powrotów w ramach studiów podyplomowych „Współczesne Migracje Międzynarodowe” dla pracowników Straży Granicznej na Uniwersytecie Warszawskim (21.03.2012 r., 4.02.2013 r.). Byłam również promotorem i recenzentem prac magisterskich i licencjackich, pisanych zarówno w języku angielskim, jak też polskim.

Jako wyraz mojego zaangażowania w kwestie organizacyjne i popularyzujące naukę traktuję przede wszystkim: współkoordynację (w latach 2014/2015 i 2015/2016) i współprowadzenie Akademii Prawa Europejskiego (Instytutu Europeistyki i Uniwersytetu Otwartego) oraz prowadzenie zajęć dla licealistów na tematy dotyczące integracji europejskiej, przygotowanie studentów kierunku European Studies do Moot Court in Asylum Law organizowanego przez Uniwersytet w Trnawie (luty – kwiecień 2016 r.), współorganizację European Public Speaking Competition – konkursu oratorskiego w języku angielskim dla studentów (KUL, 9 maja 2016 r.), współorganizację Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Integracji Europejskiej (4 marca 2016 r.; 27 marca 2015 r.; 25 kwietnia 2014 r.), koordynację EuropensBlog – anglojęzycznego bloga prowadzonego przez studentów Europeistyki (2013-2016), wykłady podczas szkoły letniej organizowanej przez Poznańskie Centrum Praw Człowieka INP PAN – Refugees and Migrants in International Human Rights Law (2016), prowadzenie lekcji na temat integracji europejskiej w lubelskich i podlubelskich

liceach, członkostwo w Wydziałowej Komisji ds. Promocji oraz prowadzenie działań promocyjnych w ramach Instytutu Europeistyki KUL (w latach akademickich 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016).

Jestem członkiem towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich (PTSE), Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (International Law Association, grupa polska ILA), International Association for the Study of Forced Migration (IASFM) oraz Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego (PSPE)

Anna Kosłowska